

Kostkiewiczowa, Teresa

Sprawozdanie z działalności Towarzystwa w 1996 r. : Sprawozdanie z działalności Wydziałów : Wydział I Językoznawstwa i Historii Literatury : Referaty i streszczenia : O ważnych motywach słownych w poezji Ignacego Krasickiego [Streszczenie]

Rocznik Towarzystwa Naukowego Warszawskiego 59, 111-112

1996

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Joanna Rapacka

SPORY O KSZTAŁT TRADYCJI CHORWACKIEJ.
WOKÓŁ CHORWACKIEGO PANTEONU
(Streszczenie)

Referat jest próbą rekonstrukcji – na podstawie źródeł literackich i po części historiograficznych – procesu kształtowania się chorwackiej tradycji ogólnonarodowej i przemian jej podstawowego modelu w XIX stuleciu, poczynając od pierwszych etapów odrodzenia narodowego w czasach tzw. iliryzmu aż po pełne ukonstytuowanie się ideologii narodowej w niepodległościowych koncepcjach A. Starčevicia w drugiej połowie XIX w. Proces ten został przedstawiony w podwójnym kontekście: specyficznej dla chorwackiej sytuacji polityczno-kulturowej niejednorodności tradycji dawniejszych oraz wynikającego z sytuacji politycznej współczesnego renesansu modelu Starčeviciowskiego.

Teresa Kostkiewiczowa

O WAŻNYCH MOTYWACH SŁOWNYCH
W POEZJI IGNACEGO KRASICKIEGO
(Streszczenie)

Referat przedstawia sensy i sposoby funkcjonowania w poezji Ignacego Krasickiego czterech niezwykle często występujących u tego pisarza słów: los (fortuna), cnota, poczciwość, głupstwo (głupi). Trzy pierwsze są silnie zakorzenione w twórczości staropolskiej. W wierszach Krasickiego dokonują się jednak znamienne przesunięcia znaczeniowe każdego z nich. Słowa te – podobnie jak w piśmiennictwie wcześniejszym – służą u Krasickiego uogólnionej refleksji o ludzkiej naturze i egzystencji. Funkcjonowanie słowa „los” wskazuje na najgłębszą istotę koncepcji człowieka i świata wpisanej w wiersze Krasickiego, a wyznaczanej przez antynomie stałości i zmienności, oraz przez odwołanie do instancji nadrzędnej, wyższej niż poziom „igrzysk Fortuny”. Słowo „cnota” przywołuje rozległe pole znaczeniowe nie tylko antycznej „virtus”, ale i pojęć pokrewnych oraz pozostaje w bliskich związkach z sensami i funkcjonowaniem „losu”. W wiersze Krasickiego wpisana jest koncepcja cnoty jako busoli moralnej, która ujawnia się w aktywnym wyborze trwałych i jednoznacznych zasad postępowania, niezależnych od koniunktur i układów oraz w odważnej wierności wybranym postawom. Zarazem wiersze Krasickiego sygnalizują semantyczne nadużycia w posługiwaniu się tym słowem przez jego współczesnych.

Słowo „pocziwość”, a przede wszystkim wyznaczane przez jego sens postawy i zachowania są u Krasickiego wiązane raczej z przeszłością. Krasicki zauważa, że w praktyce społecznej i językowej jego czasów treści zawarte w słowach „pocziwość”, „cnota” zostają zanegowane przez używanie innych wyrazów o nacechowaniu pejoratywnym, lub też zastąpione przez słowa o konotacjach uznanych za bardziej stosowne, np. „grzeczny”. Rozległa problematyka związana z wzorem „honnête homme” i jego przemianami w XVIII w. pozostaje w ścisłym związku z tym zjawiskiem. Wyraz „głupstwo” („głupi”) należy – w przeciwieństwie do poprzednio omawianych – do stylu niskiego, kolokwialnego. Odwołując się do tradycji erasmiańskiej Krasicki, poprzez wydobywanie różnorodnych semantycznych uwikłań słowa „głupi” w utworach nacechowanych ironią i sarkazmem, bezlitośnie demaskuje postawy uzurpatorskie człowieka oraz nieautentyczne, bezzasadnie cenione cechy ludzi XVIII wieku. Głupstwo – to te przejawy zachowań i przekonań ludzi wieku świateł, które są konsekwencją odrzucenia wartości mieszczących się w pojęciach „cnota” i „pocziwość”. Analiza posługiwania się czterema wymienionymi słowami w wierszach Krasickiego odsłania także artystyczne mistrzostwo poety oraz jego postawę filozoficzną, nacechowaną bezwzględną przenikliwością poznawczą.

Kwiryna Handke

O REGIONALIZMACH W LISTACH ADAMA MICKIEWICZA część I

(Streszczenie)

Pierwsza część opracowania tematu przedstawia sytuację regionalnych właściwości języka Adama Mickiewicza w dwu pomnikowych powojennych wydaniach tekstów poety. Są to: narodowe wydanie *Dzieł* (tomy I - XVI, Kraków 1949 - 1955) oraz *Słownik języka Adama Mickiewicza* (tomy I - XI, Wrocław - Warszawa - Kraków 1962 - 1983).

Mimo ogólnej świadomości co do istnienia w języku poety znacznej liczby regionalizmów, fakt ten nie został należycie wyekspozowany w koncepcji powyższych edycji, a zatem nie zostały w nich uwzględnione wszystkie tego rodzaju osobliwości języka A. Mickiewicza, ze szkodą dla obrazu bogactwa tego języka.